

R-ordet pop-up

1. Vad är rasism?

Två olika typer av rasism

A. Rasism med fokus på ras

- En ideologi som baserar sig på två felaktiga övertygelser
- 1. man **föreställer sig** att det finns olika människoraser.
- 2. Därtill **föreställer man sig** att vissa raser är **bättre** och vissa **sämre**.
- Man tror också att de sämre rasernas egenskaper är permanenta
- Föreställningen är stark, och det är svårt att få en person som tänker så här att ändra på sin åsikt (men inte omöjligt).

Vad är rasism?

Två olika typer av rasism

B. Så kallade kulturell rasism

- Nuförtiden definieras rasism ofta som mer än bara något som fokuserar på ras. Man kallar också sådan diskriminering som baserar sig på annat än etnisk bakgrund och biologiska faktorer (t.ex. på religion eller språk) för rasism >
Kulturell rasism
- Kulturell rasism är en slags nödgärd för människor som försöker bekämpa **kulturella skillnader** som hotar den egna livsstilen (rädsla för förändring)
 - denna form av rasism **kan påverkas** genom lyckade jämlikhetsplaner, integrationspolitik och rasismmotverkande arbete

2. Rasism och kamratverksamhet

- Kamratstöd **är inte** en lösning på rasism!
- Varför? Därför att rasismen sker utanför människan och människan inte kan förändra ett rasistiskt samhälle bara genom att förändra sig själv.
- Kamratstöd **kan** dock erbjuda värdefull hjälp åt människor som tvingas leva sina liv omringade av rasistiska förhållningssätt.
- **Kamratverksamheten för dem som utsatts för rasism kan vara aktiv också utåt och kan sträva efter att förändra samhället!**
- **Viktigt:** Social växelverkan ska kunna **bjuda på hopp:** Positiva mål för framtiden och sätt att nå dem.

Rasism och kamratverksamhet

- **”Race-related stress” / ”Racism-related stress”**
- ➔ Stressen uppstår genom *upplevelsen* av rasism. OBS! En person kan uppleva rasism också i situationer där det är frågan om något annat än rasism. (T.ex. diskriminering på grund av något annat eller ett missförstånd)
- ➔ Amerikanska forskare har konstaterat att när man blir utsatt för rasism kan det leda till t.ex. följande psykologiska symptom: trauma, allmän ångest, ”kulturell misstro”, depression och en allmän försämring av livskvaliteten och tillfredsställelsen. ([Franklin-Jackson & Carter, 2007.](#))
- ➔ Justititeministeriets [utredning](#) : Hatretorik försvagar offrets känsla av säkerhet

Rasism och kamratverksamhet

Risker för att individen utsätts för etnisk stämpling och stereotypifiering

- En rasistisk omgivning kan skapa flera psykologiska risker som inte är så uppenbara och som kan bekämpas genom kamratstöd
- ”Stereotypihotet”: En person kan bli ångestfylld av tanken att hen själv förstärker fördomar genom att göra något stereotypt; något som konkret kopplas på ett negativt sätt till den grupp som hen själv identifierar sig med.
- Försvagad själv tillit (bluffsyndromet, ”impostor syndrome”): En gnagande misstanke om att även stora prestationer egentligen är resultatet av något annat än de egna förmågorna (”inkvoterad invandrare”; jfr ”inkvoterad kvinna/man” osv).
- För att bekämpa de olika psykologiska riskerna med rasism kan traditionellt diskussionsbaserat kamratstöd vara till hjälp

Kamratverksamhet för dem som utsatts för rasism

– ny verksamhet, nya möjligheter

Olika grupper för olika situationer

Kamratverksamhet för dem som utsatts för rasism är något helt nytt i Finland. Innovera fritt!

- Virtuellt grupp (jft. spontant virtuellt stöd t.ex. mellan Facebook-vänner och i Facebook-grupper där man delar samma språk)
- En traditionell diskussionsbaserad stödgrupp
- En grupp med studieliknande drag
- T.ex. mer aktiva grupper för ungdomar, t.ex. i form av medieverkstäder
- Kamratgrupper som lutar mot aktivism, där man både delar med sig av erfarenheter och lär sig hantera dem, men också försöker producera något
- Även diskussionstillfällen som bara ordnas en gång (R-ordet pop-up; rasism inom något visst livsområde; regionala rundabordsamtal)
- Osv.

3. Uttryck för rasism

- A. Det finns många olika slags **rasistiska handlingar**: våld, blickar, diskriminering
- Även rasistiska kommentarer är rasistiska handlingar
- Rasism sker ofta på **allmänna platser**, i kollektiva transportmedel, i eller utanför restauranger, på arbetsplatser, i skolor etc.
- B. **Verksamhetskulturer** eller samhällseliga **strukturer** kan också vara rasistiska (**dold rasism, strukturell rasism**).
- Exempel 1: man kräver att alla arbetssökande ska ha utmärkta kunskaper i finska, även om alla arbeten egentligen inte kräver sådana kunskaper.
- Exempel 2: Barn födda i Finland till invandrade föräldrar hänvisas rutinmässigt till undervisningen i finska som andraspråk i skolan, även om de kunde delta i den vanliga modersmålsundervisningen i finska.

Uttryck för rasism

- ”Måst ja sitta bredvid den där?”
- Illustrationer: Fabrizio Scarpati <http://rednet.punainenristi.fi/node/16740>

Uttryck för rasism

Exotik vs. Nimby-fenomenet

- Utomlands som turist...Fantastiskt! Fint!
- Hemma... Äsch, alla tränger sig hit! Säg inte annat!
- Illustrationer: Fabrizio Scarpati <http://rednet.punainenristi.fi/node/16740>

4. Egna erfarenheter

Har du upplevt rasism?

- a) av att bli offer för rasism
- b) av att bevittna rasism/en rasistisk handling.

Var har du råkat ut för rasism?

Beskriv vad som hände.

Vad tycker du att hände, vad hände?

Var det någon viss sak som utlöste den rasistiska situationen? (T.ex. kläder som inte ser finländska ut, brytning e.d.)

Varför var det fråga om rasism?

Egna erfarenheter

Vad gjorde du i den situationen?

Om där fanns andra människor, vad gjorde de? Vad skulle du ha hoppats att de skulle ha gjort?

Som motvikt: Tänk på vad rasism INTE är.

Egna erfarenheter

Hur borde man reagera på rasistiska situationer?

FAKTA 1: Överallt i världens finns utan tvekan helt riktiga rasister.

FAKTA 2: Att **kalla någon en rasist** på grund av en handling eller kommentar löser dock inte problemet. Det gör inte heller någon lyckligare.

Man kan påvisa och döma en enskild **handling** som **rasism**. Men att gå till personligheter och stämpla någon som rasist är snarast ett sätt att avsluta all möjlighet till kommunikation och till att ändra på saker och ting.

Miten minun tulisi reagoida rasistisiin kommentteihin tai tilanteisiin toimiessani vapaaehtoisena?

1 PYSY RAUHALLISENA. Omat tunteet nousevat helposti pintaan, kun kohtaat epäoikeudenmukaisuutta. Rauhoittele ensin itseäsi liiallisen provosoitumisen välttämiseksi.

2 Jos tilanne on hyvin uhkaava, **SOITA APUA** paikalle. Viranomaisilla on velvollisuus puuttua ja 112 auttaa.

3 Jos tilanteeseen meno yksin jännittää, **HAE TUKEA MUILTA** silminnäkijöiltä. Kun joku tekee aloitteen tilanteen ratkaisemiseksi, yleensä muutkin rohkaistuvat puuttumaan.

4 KORJAA VIRHEELLISET TIEDOT, joita huomaat rasistisessa puheessa. Jos kyseessä on tuttu, asiaan voi palata myös myöhemmin: *"Muistatko, kun puhuit eilen kahvitauolla maahanmuuttajien saamista sosiaalituista. Otin hieman selvää, ja itse asiassa..."*. Rasistisia vitsejä kuullessasi on hyvä käyttää tilannetajua: annatko itsestäsi oikeanlaisen viestin nauramalla muiden mukana.

5 Sinulta ei vaadita sankaritekoja. Jos takaisin sanominen pelottaa, jo pelkkä rasistisen huutelun **KOHTEEN VIEREEN MENEMINEN** jättää voimakkaan viestin: minä olen hänen puolellaan sinua huutelijaa vastaan. Vierellä seisominen on merkki myös huutelun kohteelle ja muulle lähiympäristölle, että rasisti on tekoineen yksin.

6 Kun tilanne ei ole liian uhkaava, **PUUTU TILANTEESEEN SANOMALLA VASTAAN** asiallisesti ja rauhallisesti. Vastalause antaa tärkeän viestin kaikille paikallaolijoille: rasistinen käytös ei ole hyväksyttävää ja sitä ei tarvitse sietää. Yksi tehokas ja herättävä keino on toistaa rasistinen viesti: *"Sinä kysyit lapseltani, onko banaani hyvää. Viestisi kuulosti rasistiselta ja se on väärin."*

7 Älä pelkää epäonnistumista, **TÄRKEINTÄ ON TEHDÄ JOTAIN**. Jos joudut osalliseksi rasistiseen tilanteeseen, on siitä hyvä keskustella jonkun kanssa jälkikäteen. Älä epäröi kertoa asiasta esimerkiksi järjestösi työntekijälle.

8 Mikäli et uskalla toimia itse tilanteessa, **OSOITA MYÖTÄTUNTOSI RASISMIN KOHTEELLE**, esimerkiksi jäämällä juttelemaan tilanteen jälkeen ja pahoittelemalla tapahtunutta. Kuuntelu helpottaa ja rauhoittaa mahdollisesti järkyttyneen ihmisen oloa sekä osoittaa, että et ole samaa mieltä rasistin kanssa.

9 **ÄLÄ HYVÄKSY LOUKKAAVAA NIMITTELYÄ.** Tällaisia loukkaavia nimityksiä ovat esimerkiksi "neekeri", "ryssä" tai "manne". Nimittelyssä voi myös olla kyse rikoslaisista rangaistavaksi säädetystä kunnianloukkauksesta.

10 Jos joudut rasistisen hyökkäyksen kohteeksi internetin tai sähköpostin välityksellä, **SÄILYTÄ VIESTI, MUTTA ÄLÄ VASTAA SIIHEN**. Kerro asiasta myös lähimmälle työntekijälle järjestössäsi. Mikäli viestissä on uhkaava sävy, ilmoita siitä poliisille.

Viktigt: Var lugn och se till att situationen är säker.

[KÄLLÄ: <http://eirasismille.fi/uutinen/tammikuu-16-2015-1404/miksi-vastustan-rasismia---asennetyokalu-tyontekijoiille-ja>](http://eirasismille.fi/uutinen/tammikuu-16-2015-1404/miksi-vastustan-rasismia---asennetyokalu-tyontekijoiille-ja)

Videomaterial:

- Spanska Röda Korset: Lekk, la comida
<http://www.youtube.com/watch?v=2c0mfzhI2Vg>
- Mot rasism! Attitydtalko <https://www.youtube.com/watch?v=VPr6mQ-QoKw>
o Med engelskspråkig text:
<https://www.youtube.com/watch?v=kfl3sm5UD34>

5. Vad göra efter det inträffade?

Identifiering:

A. Identifiera gärningsmännen: Finns det någon information om vem som gjorde sig skyldig(a) till den rasistiska handlingen?

B. Identifiera rasismen: Varför var det fråga om rasism?

Typen av kontakt: Var det fråga om ett slumpmässigt möte eller människor som du regelbundet träffar på?
Är det möjligt att tala med dem?

Begäran om utredning: Är det möjligt att begära en utredning från den organisation som de representerar?
(Chef, skolans/läroanstaltens e.d. personal osv.)

> SAMLFAKTA: Vad hände, när hände det, var hände det, vem gjorde det; vem kan vittna?

> ÅTGÄRDER: Att föra fallet till vidare behandling (brottsanmälan, utredning av arbetsgivaren, diskrimineringsombudsmannen, arbetarskyddsmyndigheterna (RFV), skolan osv.)

- [Missnöje med hälsovårdstjänsterna](#): Regionförvaltningsverket, Valvira, Patientombudsmannen

OM DU BEHÖVER STÖD, KONTAKTA: Brottsofferjouren eller Mot rasism!-projektet

6. Ytterligare information, stöd och verktyg

-
Brottsofferjouren <https://www.riku.fi/se/hem/>
Polisen: <https://www.poliisi.fi/nattips>
Arbetskyddsmyndigheterna <https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/-/arbetskyddsmyndigheten-overgar-till-riksomfattande-telefonradgivning>
Diskrimineringsombudsmannen: lämna in klagomål
<https://www.syrjinta.fi/web/sv/anmalningsblankett>

Diskrimineringsombudsmannen:
<https://www.syrjinta.fi/web/SV/framsida>

7. Förebyggande

- [Jämlikhetsplanering](#) : En plikt för en del, en möjlighet för andra!
- Material som stöd för jämlikhet: www.yhdenvertaisuus.fi
- Ett verktyg med låg tröskel: [Ett diskrimineringsfritt område](#)
Att ansluta sig till kampanjen + diskutera den,
vad menar vi med att ansluta sig
Icke-diskriminering är målsättningen när man ansluter sig
inte en förutsättning!

Kom också ihåg Veckan mot rasism i mars!

Rasism är skadligt för hela samhället. Det stör freden, skapar ojämlikhet, sociala problem och ökar på hatretoriken.

Kämpa mot rasism!

Håll dig på kartan:

www.eirasismille.fi

<https://www.facebook.com/eirasismille>